

VREME

светско знање
домаћи лекови

Поверење

22. februar 2001.

Cena 50 din, Crna Gora: 2 dem

Broj 529

Kosovo i jug Srbije

TEROR

KO JE SVE ZNAO DA ĆE BITI BOMBARDOVAN RTS

8 600102 660014

događaju oko njih dešavaju bez ikakvog njihovog učešća ili odgovornosti – manji broj mladih intelektualaca i umetnika (ili onim što Slapšakova naziva "bednim ostatkom pacifističke populacije") nastavio je da deluje u alternativnom, eksperimentalnom, multidisciplinarnom, dakako marginalnom prostoru, nastojeći da kakotako promeni nametnutu stvarnost na jedinim raspoloživim prostorima: ulicama, trgovima i alternativnim mestima (npr. radio B2-92, REX, Remont, Centar za kulturnu dekontaminaciju itd.).

Ti ljudi, koji su izgubili (slučajno ili namerno) "frontalni" pristup i zadobili bočni ("otrovni") položaj u odnosu na stvarnost, naterani su da pribegnu "otporu", to jest onome što čini suštinu alternativne kulture. A to nije bio neki veseo zadatak. Bilo je to slično izboru koji je načinila Antigona (ovo bi se dopalo Draškoviću) sledeći vrednosti koje joj je diktirala njena svest o moralu, umesto da se pokori ljudskom načelu korisnosti, kako su joj nalagali zakoni države. Antigona je za vernost svojim moralnim principima osuđena na postepenu smrt od gladi, i samoubistvo. Da se to ne bi dogodilo i njima, ti ljudi su počeli da deluju. Zato mislim da Slapšakova greši kad tvrdi da nije bilo nikakvih radikalnih stavova i precizne intelektualne pozicije, odnosno prihvatanja kompromisa.

Naprotiv, zahvajući svom "privilegovanom" položaju "ciničnih izdajnika" – potisnuti na marginu društvenih i političkih zbivanja, ali i "oficijelne" kulture (koja gotovo da nije ni postojala), u alternativnim institucijama, graničnim umetničkim oblicima, koristeći sve što im je srećom bilo dostupno od modernih tehnologija – ne samo da su sistematski pružali otpor zadatoj stvarnosti već su ponudili klicu za budući kulturni model, u čijem korenu, pre svega, postoji etika i stoji sve što je "multi" ili "inter". Nedavno je i u Berlinu i Beču, u organizaciji Centra za kulturnu dekontaminaciju, održana izložba "The Serbia File", koja predstavlja ali i sumira sve ono što se dešavalo tokom devedesetih godina ne samo u vizuelnim umetnostima već i u graničnim oblicima kao u parateatru, u vidu otpora, bunta, neslaganja, kritike, ironije, umetničkog odgovora na apsurd političkog i svakodnevnog života. Što je najvažnije, izložba je odrazila pokušaj da se u kaos stvarnosti unese neki red: "U kući mog naroda leži gomila kostiju, okrvavljena, na čijem vrhu jedna kućanica pokušava da ih, u bezumnom ritmu, očisti od krvi. I da u tu istu sobu našeg negdašnjeg života unese koliko-toliko reda" (Bora Ćosić o performansu "Balkan barok" Marine Abramović).

Međutim, uprkos tome što su dela ovih ljudi (npr. Mrđana Bajića, Milice Tomić,

Baneta Pavića, Biljane Srbijanović, Sonje Vukićević, grupa Škart, LedArt, Apsolutno, Magnet itd.) bila pokušaji "unošenja reda u kući našeg naroda", još uvek se dešava da baš ta dela izazivaju podozrenje, naročito lokalnih "stručnih" kritičara (koji nisu nikad čuli ni za novu istorijsku antropologiju, feminističku kritiku, postkolonijalne teorije, i tu se slažem sa Slapšakovom). Tako je jedan od njih u jednom nedeljnom listu okarakterisao kao negativnu činjenicu što su na poslednjem Oktobarskom salonu "metaumetnički" trendovi, pa i "paraumetničke" pojave bili dovedeni u isti status, ili vrednovane više od trenda standardne umetničke produkcije, odnosno, kako je sam kritičar rekao, što su se na taj način, u stvari, izmešale jabuke i kruške. Takav preovlađujući, ravnodušan, tradicionalan ali i neobavešten način gledanja na stvari, ta pseudo i samozadovoljna učenost možda je i najopasnija, čega je verovatno i sama Slapšakova svesna. U pitanju je mentalitet koji priznaje kreativnost samo kada ostvaruje prepoznatljiv proizvod, "predmet ili prolaznu radnju kao iskoristivu na području dodeljenom umetnosti" (A. B. Oliva). Dugo je naše javno mnjenje u kulturi ocrtavalo posebna mesta na kojima umetnik uzima reč, ne želeći da zna, niti da se upušta u komplikovanu činjenicu da se "jabuke i kruške" odavno mešaju, da se proizvode nove "vočke", novi hibridni proizvodi, i da samo oni to ne žele da prihvate.

Dakle, savremena umetnost u Srbiji (multimedijalne intervencije, likovnoumetničke konceptualističke instalacije, pa čak i drame B. Srbijanović) crpla je svoju energiju iz direktnog, empirijskog saznanja brutalnih pritisaka i obračuna, emitujući, kako je najbolje umela, svoj doživljaj ekonomskog, političkog, društvenog i kulturnog nasilja gotovo ogoljenim porukama svojih dela (koje su ponekad delovale naivno i jednostavno, ali ne i plitko), tako da je ponekad bilo teško uočiti granicu između brutalnosti kritikovanog konteksta i brutalnosti izraza. Nova umetnost predstavlja šok neposrednog događaja koji Julija Kristeva definiše kao znak revolucionarnog zaokreta od "ideološke pitomosti uglavljenog teksta" koji se odavno odgirao na svetskoj pozornici, ali zbog čega ova dela još uvek bude sumnju nekih naših intelektualaca prema "istinitosti" emocija ili ličnog iskustva stvaralaca?

I nama, a pogotovo njima, trebalo bi da postane jasno da je produženje takvih tendencija nemoguće. Dogodilo se nešto što je revolucionarno, radikalno, ili potpuno drukčije. I potrebno je da se te nove vrednosti, odnosno ono što Slapšakova naziva "plemeniti emotivni naboj", zaštite. Mi danas živimo u verovanju da će

novonastala demokratija, ali i tržište, obezbediti stabilan poredak. Ali one ne samo da nisu dovoljne da bi se na njima zasnovalo jedno moderno društvo već kriju novu opasnost nesnalaženja, neznanja, "stupidezacije". Zato sam i ušla u ovu polemiku (doduše, prilično nespremno, bez namere da izazovem toliku idiosinkraziju tzv. radikalaca), sve se nadajući da će pripadnici raznih društvenih "manjina", pa i "generacija", naći hrabrosti i empatije kako bi mogli da doprinesu boljem životu u postmiloševićevskom periodu. Za razliku od mnogih koji su otišli i koji nas gledaju sa strane, mi (npr. Srbijanovićeva, Medenica i ja, da pomenem one koji su imenovani u ovoj polemici) nemamo drugog izbora nego da živimo u ovoj zemlji, u kojoj smo svi patili. I zato to nije nikakvo traženje neprijatelja, niti isključivost, intelektualni pogrom, niti "logorska ideologija u razvrstavanju svakoga i svega" (B. Drašković), još manje slanje "nepoželjnih u smrt i tišinu" (S. Slapšak), već samo pokušaj da se neke stvari stave na svoje mesto i nazovu svojim pravim imenom, ma koliko to za nekoga bilo bolno.

Aleksandra Jovićević

— Pošta —

Bez leblebija, molim

"Kikiriki, semenke", "Vreme" br. 528

U veoma produhovljenom tekstu "Kikiriki, semenke", Teofil Pančić ne greši samo u jednoj, ali nažalost najsitnijoj i najmanje važnoj stvari, a to je da ispravi makar ono što je zabrljao sa Supermenom. Sve drugo, osim dve-tri dvosmislene ljubaznosti, jedino može da začu-di. Prvo to što veruje kako je njegov tekst o knjizi Gorana Petrovića "benevolentni osvrt", a knjizi – i njenom autoru – više se zajedljivo rugao nego što je nastojao da delo predstavi čitaocima. (Jedino vredno spomena je ono što je napisao o bajci, samo što je u romanu nigde nema.) Ja bih pozdravio utemeljen negativan sud o "Sitničarnici 'Kod sreće ru-ke'" i svakoj drugoj knjizi, i branio pravo, potrebu i obavezu da se on saopšti, ali g. Pančić nije napisao negativnu kritiku nego se sprdao sa ozbiljnom i vrednom književnošću.

Goran Petrović jedan je od danas najznačajnijih savremenih srpskih pisaca i verovatno je iznenadno opšte prihvatanje ovog saznanja, koje su bolji čitaoci zastupali i u vreme prvog Petrovićevog romana "Atlas opisan nebom", izazvalo g. Pančića. Kod nekih novinara vrlo je čest "princip": udri kad ga hvale, brani kad ga napadaju, bez obzira na sve drugo. Po toj naopakoj logici, g. Pančić je došao u situaciju da

bolje piše o Dobrici Ćosiću nego o Goranu Petroviću. Osim o tonu svojih tekstova koji je u preteranoj neobaveznosti često sasvim rđav, vredelo bi da se zamisli nad ovim paradoksom.

Dirljiva je, inače, logika i propedeutička volja da mi se objasni kako "jedna TV stanica" ne može biti "obrazac morala", a "cela jedna država" ne može imati veze sa pojmom pravde. G. Pančić ume da rasuđuje i ne bih želeo da se stekne neki pogrešan utisak zato što moram reći da njegovo upozorenje kako se "ne mogu ovako neodgovorno i banalno/banalizujuće mešati 'realne' i 'idealne' kategorije" nije čak ni školski naivno. On se samo pravi da ga zbunjuje najobičnije retoričko sredstvo zasnovano na metonimiji koje inače stalno koristi u svojim tekstovima.

Sumnjam i u to da mu stvarno smeta, ili da ne razume zašto treba biti jednako daleko od šovinizma i belosvetske šizofrenije. Uprkos koještarijama o "denuncijaciji" i "kikirikiju", ipak se može naslutiti da mu to u šta se upustio nije prijatno i da ni sam ne veruje u to što piše. Zaista nisam mislio da će napomene ni o šovinistima, ni o ljubiteljima istine po modelu CNN-a i pravde po modelu američke spoljne politike g. Pančić povezati sa sobom. Iako je on otvorio pitanje političkih, ideoloških i geopolitičkih aspekata Petrovićevog romana, i to na sasvim pogrešan način, niti je takvo povezivanje bilo čime nagovešteno, niti je bilo namera.

Ukoliko je nešto zasmatalo ili zazvučalo neprilično u odnosu na g. Pančića, utoliko gore. Ako je to uzrokovalo one sitne bezobrazluke o tipu diskursa, "Politici" od 6. oktobra i nekakvom navodnom "dojmu da je cilj" moje "suvišne reakcije" bio "jedna mala, slatka denuncijacija" i sve što je bez svrhe i povoda na to nakalemljeno, možemo odmah

preći preko svega toga kao da nije ni rečeno. G. Pančić i ja smo lepo saradivali u "Vremenu", nadam se da ćemo i u drugim prilikama i nema nikakve potrebe da se ova rasprava po svaku cenu pretvori u nešto drugo.

G. Pančić je, međutim, morao da izmisli ovakve razloge u svom "suvišnom odgovoru" jer mu je strano pitanje književne vrednosti i značaja jednog dela za kulturu. U velikoj je, tragičnoj zabludi g. Pančić kada kaže "koliko čitalaca toliko i čitanja", pa onda "žali bože vremena i truda" da se o knjigama i tekstovima raspravlja. Sasvim pogrešno, jer nipošto ne sledi da koliko čitalaca toliko i dobrih, opravdanih strategija čitanja, a još manje da je svaka kritika dobra i opravdana. Knjiga Gorana Petrovića je važna za savremenu srpsku kulturu i pretvarati je u sprdnju sa supermenima i penzionerima sa Kalemegdana znači zapravo rugati se srpskoj kulturi i malobrojnima preživelim čitaocima ozbiljnih i vrednih dela. "Vreme", odmah da dodam i sam Teofil Pančić kao glavni urednik, negovali su na stranicama posvećenim kulturi ozbiljnu kritiku, i ja sam duboko ubeđen u opravdanost takvog koncepta.

Zamislite, uostalom, ovako nešto: koliko novinara toliko i tekstova, pa zašto se onda uzbuđivati ako je neki tačan a neki netačan; ili, koliko političara toliko i politika, pa zašto se onda uzbuđivati ako je jedna korisna a druga besmislena ili štetna... Nije, prema tome, ovde reč o nekoj sitnoj zadevici, nego o tome kako se odnositi prema savremenoj kulturi. Oспорavanje proze Gorana Petrovića bilo bi dobrodošlo da je kritički promišljeno ili da otkriva novi čitalački i spisateljski senzibilitet. To je važno od Vuka do Vaska Pope i Zorana Mišića, od Sterije do Kiša, pa je važno i od Pavića do Gorana Petrovića, a važno je i od pisca

ovih redova do Slobodana Vladušića i Dragana Boškovića, i nekih novih imena koja treba što pre dobro zapamtiti. Kako posle nekog vremena izgleda onaj ko se ruga vrednim delima ili potcenjuje svrhu i potrebu ozbiljnog mišljenja o književnosti? Pаметan i sposoban čovek treba o tome da brine na vreme, kako mu u preteranoj neobaveznosti ne bi ostalo da posle kikirikija i semenki nudi leblebije, ili da mašta o susamu i orasnicama kao nedosegnutom idealu.

Aleksandar Jerkov

Bez uvida

"Neistiniti navodi"; "Vreme" br. 528

Budući da sudije Okružnog suda u Beogradu Gradimir Dilparić i Ilija Simić nisu punomoćniku privatnog tužioca i novinaru dozvolili uvid u predmet K 679/99-KŽ 2175/2000 (iako je ovaj predmet od dana združenja u neposrednoj vezi sa predmetom K 64/99-KŽ 2173/2000), autoru teksta "Metastaza pravosuđa" ("Vreme" br. 527) u ovom trenutku je praktično onemogućeno da sudiji Okružnog suda Nevenki Važić dâ definitivan odgovor na njeno pismo objavljeno u prošlom broju "Vremena". Jer, ako su protiv istog okrivljenog i u istoj fazi postupka predmeti K 679/99 i K 64/99 trećeg opštinskog suda bili ranije združeni (kako je to primećeno u pisarnici) ili nisu bili združeni, a sudija trećeg opštinskog suda Nada Mihajlović u ovim predmetima pretrese je zakazivala u isti dan i čas, iako je u predmetu K 679/99 sudila u Veću, a u predmetu K 64/99 kao sudija pojedinac, to bi bez potpunije analize donetih odluka u predmetu K 679/99, koji je prethodio rešenju o obustavi, ostao niz nerazjašnjenih pitanja.

Jedno od tih pitanja je veoma posebno: zbog čega i iz kojih razloga po ovim združenim, pa čak i nerazdruženjima ovih predmeta (iako su, kako se to tvrdi, pretresi po oba predmeta istovremeno zakazivani u isti dan i čas) nije spojen krivični postupak u smislu odredbe čl. 32 ZKP? Pogotovo što je prema tekstu zakona – odredbe čl. 32 ZKP i opšte prihvaćenoj sudskoj praksi kod subjektivnog koneksiteta spajanje krivičnog postupka obavezno (po službenoj dužnosti).

Zbog svega pomenutog smatram da je konačni odgovor sudiji Nevenki Važić i uslovljen uvidom u predmete K 64/99 i K 679/99. Pogotovo zbog toga što advokat Radivoj Paunović kategorički i odgovorno tvrdi da u vraćenom predmetu K 64/99 sa odlukom KŽ 2173/2000. nikakvih zapisnika o glavnim pretresima u predmetu K 64/99 nije bilo.

Jovan Dulović

Pobede vodećeg kvarteta

BEOGRAD – U nastavku prvenstva beogradskih medijskih kuća u malom fudbalu, u utorak su na terenu Sportske akademije "Balašević" postignuti sledeći rezultati: "Vreme" – "Vesti" 2:8 ("utešne golove" za ekipu našeg lista postigli su Vuković i Žarković), Treći kanal RTS – "Večernje novosti" 5:4, "Pogodak" / "Sportski žurnal" – BK Telekom 2:6, "SQ" – Studio B 6:3, Radio Beograd – "Glas javnosti" 12:2 i YU Info kanal – SVC "Džef" 4:4.

Na tabeli vode "Vesti" sa 32, ispred "SQ" sa 30, Trećeg kanala RTS sa 28 i Radio Beograda sa 27 bodova.

"Vreme" se u utorak 27. februara u 15 sati sastaje sa Radio Beogradom.

 DIADORA